

VMBO

Theo Veldhuis

Methoden voor de vmbo-bovenbouw

22

Dit jaar wordt voor het eerst het landelijk schriftelijk vmbo-examen afgenomen op basis van het nieuwe examenprogramma. Er zijn methodes gemaakt voor de verschillende leerwegen en vorig jaar is daar al ervaring mee opgedaan, al was (en is) nog niet alles beschikbaar. In deze bespreking van twee van de vier nieuwe methodes, Sporen en Memo, wordt vooral gelet op de onderdelen die dit jaar voor het examen behandeld worden. Met dank aan Eline Brinksma (van de CSG Beilen) voor haar medewerking aan de MeMo-bespreking.

Theo Veldhuis (CSG Beilen) is lid van de commissie Bavo/Vmbo van de VGN.

MEMO

MeMo Geschiedenis voor het VMBO
Uitgever: Malmberg, Den Bosch.
Auteurs: Carla van Boxtel, Hans Bulthuis, Bert Dijkstra, Piet Franke, Jessie Jongejans, Frank Kerstjens, Martin Prinsen en Wieke Schrover.
Redactie: Carla van Boxtel en Wieke Schrover.

De methode bestaat uit:
Handboek 3+4 VMBO / BKGt-editie;
Docentenboek BKGt (deels ook op de diskette), één werkboek B-editie en antwoordenboek, zes werkboeken KGT-editie met antwoordenboek, één per onderdeel van het examenprogramma.
Docentendisk (handleiding; toetsen en antwoorden) en leerlingendisk (oefentoetsen en ICT opdrachten).

Daarnaast heeft Malmberg een eigen website voor docenten en leerlingen:
www.memo-malmberg.nl

6 Oriëntatie op leren en werken

Interview met Laurens Hamers, verpleger

Om te weten te komen hoe het is om in de verpleging te werken, stellen we enkele vragen aan Laurens Hamers.

Hij is 34 jaar en werkt sinds 1986 in de verpleging.

Laurens is getrouwd en heeft drie kinderen. Hij werkt in het Bosch Medisch Centrum in 's-Hertogenbosch.

Op welke leeftijd wist je dat je in de verpleging wilde?

Op 21-jarige leeftijd. In militaire dienst heb ik die beslissing pas genomen. Daarvoor had ik geen idee wat ik wilde.

Welke vooropleiding heb je nodig om in de verpleging te werken?
Voor verpleegkundige moet je vmbo gemengd/theoretisch zijn. Voor de andere niveaus zijn basis- en kaderberoepsgevoelens voldoende.

Op welke afdelingen heb je allemaal gewerkt?

Ongeveer zes afdelingen, waaronder de kraam-, hart- en longafdeling. Nu werk ik op de revalidatieafdeling.

Wat vind je nu de leukste kant van je werk?

Je ziet mensen vooruit gaan en weer gezond naar huis gaan.

Wat is minder leuk?

We moeten hard werken, omdat het tekort aan personeel steeds groter wordt. Daardoor moet je steeds meer doen met minder mensen. De aandacht voor de patiënten komt dan in het gedrang.

In deze module gaat het ook over euthanasie. Heb je daar eens mee te maken gehad?

Inhoud

Het handboek van *MeMo* ziet er goed uit. Het is rijk geïllustreerd met goed gekozen materiaal uit de tijd zelf en de functie van de verschillende soorten tekst is duidelijk. De stof, zoals deze wordt voorgeschreven in het nieuwe vmbo-examen voor de verschillende leerwegen, is op een aantrekkelijke manier uitgewerkt met veel illustraties, in een herkenbare opzet en met duidelijke leerteksten.

Kerndeel 3 - Leervaardigheden: goed door het gebruik van bronnen, waarbij accenten gelegd worden op de betrouwbaarheid en standplaatsgebondenheid.

Kerndeel 4 - De koloniale relatie Indonesië/Nederland: goed aansluitend bij de eindtermen.

Kerndeel 7 - Sociale zekerheid en de verzorgingsstaat: goed aansluitend bij de eindtermen.

V 1 - Verrijksdeel bij het Indonesisch/Nederlands conflict 1945-1949: redelijk aansluitend bij de gestelde eisen.

V 4 - Verrijksdeel bij de ontwikkeling van de gezondheidszorg: voldoende aansluitend.

Structuur / opzet

In zes modules worden de vastgestelde onderwerpen behandeld vanuit een geïntroduceerde hoofdvraag. Via een codering wordt duidelijk aangegeven welke leerstof past bij de te volgen leerweg. In het handboek krij-

gen de leerlingen aan de start van elk onderwerp een overzicht van de belangrijke begrippen en deelvragen. Daarbij spelen afbeeldingen en bronnen een belangrijke rol. Een overzicht van de historische vaardigheden staat achterin. Het zapprogramma (keuzeblok) bestaat uit keuzemogelijkheden op het gebied van ICT; verrijksstof in twee paragrafen; een dossier en praktijkopdrachten. Steeds gecodeerd naar BKG.

Elke module kent een eigen werkboek. Tevens wordt elke module afgesloten met samenvattingen en begrippen.

De 'Slotsom' achterin ieder werkboekje is heel summier als het gaat om de terugkoppeling naar de hoofdvraag.

Werkwijze

Aan het begin van de module een korte inroetext met hoofdvraag (die als zodanig niet wordt beantwoord), gevolgd door drie hoofdstukken en een zapprogramma. Elk hoofdstuk bevat drie paragrafen, opgezet vanuit een deelvraag.

De inroetext kan gebruikt worden als instap. Daarna volgen de opdrachten die de leerlingen in vier stappen (oriënterend, uitvoerend, evaluerend en concluderend) leiden naar het antwoord. De compacte leertekst werkt daarbij ondersteunend.

De te leren begrippen zijn vet afgedrukt en worden gebruikt als te leren kader.

Het dossier biedt de docent de mogelijkheid om met behulp van bronnenmateriaal dieper in te gaan op de aangeboden stof. Het zapprogramma moet gezien worden als een gedifferentieerd groepje activerende onderzoekopdrachten passend bij het verrijksdeel.

De toetsen worden per paragraaf en module aangeboden vanuit een vaste opzet.

Tekst en bronnen

Veel begrippen blijven voor de zwakkere leerlingen nieuw. Ondanks het feit dat de tekst van het boek goed te volgen is, is het geen leesboek. Alleen een leerling die de aangeleerde onderzoeksvaardigheden voldoende inzet haalt er het maximale uit. Het werkboek helpt daarbij. De tekstbronnen zijn toegankelijk gemaakt voor de vmbo-leerling, de beeldbronnen zijn vaak heel duidelijk.

Opdrachten

De opdrachten bij 'toepassing' en 'verdieping' zijn goed. De beginopdrachten lijken gemakkelijk, omdat het vaak een kwestie van goed lezen en/of goed kijken is. Hier schuilt echter ook het gevaar. Leerlingen zijn geneigd dit af te raffelen of als niet belangrijk over te slaan.

Door de identieke aanpak, de delta-methodiek van Malmberg, is de afwisseling erg voorspelbaar geworden. De menings- en discussievragen kunnen daardoor weleens het gestelde doel missen.

De website geeft nieuwe en aanvullende thema's. Via enkele digitale handelingen worden de leerlingen begeleid in het maken van praktische opdrachten en werkstukken. De leerlingen kunnen ook gecoached worden bij het maken van de opdrachten uit het werkboek of krijgen extra hulpvragen, wanneer zij nog niet beschikken over de voor de opdracht benodigde vaardigheden.

Differentiatie

De methode biedt de mogelijkheid via een PTA de volgorde van de modules te bepalen. De leerling kan geactiveerd worden door de cd-rom in te zetten.

De opbouw van de verschillende hoofdstukken is identiek, waarbij met name het zablok de leerling voldoende keuzemogelijkheden biedt die aansluiten bij de eigen interesses en tevens voldoen aan de vastgestelde criteria in de eindtermen.

Het boek geeft door middel van een codering aan welke onderdelen passen bij de verschillende leerwegen. Verder is er voor de leraar voldoende ruimte om een eigen differentiatie aan te brengen.

De studiewijzer achterin het werkboek geeft de leerling voldoende houvast om bij de aangebrachte lesvariëaties niet het spoor bijster te raken.

ICT-aanbod

De bij de methode passende cd-rom bevat veel mogelijkheden, ook door de koppeling aan internet en de eigen methodensite. Gezien de tijd zullen er echter keuzes gemaakt moeten worden.

Door de onderlinge afstemming (deltaplan) van de Malmberg-methodes voor de mens- en maatschappijvakken is de cd-rom voorspelbaar en snel inzetbaar.

De leerling kan zichzelf testen op kennis en vaardigheden door het maken van de zogenaamde 'checkpoint-toetsen'.

Voor de vmbo-leerling blijft het wel een probleem dat een goed bedoeld antwoord door onvoldoende taalbeheersing van de leerling fout gerekend kan worden.

Toetsen

De toetsen zijn voorspelbaar en niet diepgravend. Wat de vraagvorm betreft: de vragen hebben te maken met chronologie, er zijn matching-vragen en juist/onjuist vragen. Ook worden er eenvoudige open vragen gesteld en meerkeuze-vragen. Over het algemeen zijn ze snel te maken, ze zijn leuk en ook weer snel na te kijken. Maar de theoretische leerweginleerling zal zich wel vaak afvragen waarom hij zoveel opdrachten heeft moeten maken om deze vragen te beantwoorden.

Je vraagt je af of een leerling, ook al heeft hij/zij een voldoende, nu 'historisch' vaardig is geworden.

Bijzonderheden in het licht van de exameneisen

De kern delen

K3: de leraar legt de accenten.

Het gevaar is dat allerlei zaken door tijdgebrek in de knel raken. Te denken valt vooral aan K3.5 resultaten van een leeractiviteit overdragen.

K4/K7: noodzakelijk blijft dat de leraar zelf goed het overzicht behoudt van de gestelde exameneisen.

MeMo werkt met onderzoeksvragen, waarbij de leerlingen een bepaald begrippenkader gebruiken. Als ze dit onvoldoende beheersen, zullen ze snel verkeerde antwoorden geven op de onderzoeksvragen.

De leraar zal de hoofdvraag steeds opnieuw moeten stellen en spiegelen met het examenprogramma.

Verrijkingstof

V1/V4: Memo stipt het verrijkingdeel redelijk aan. Met behulp van de cd-rom kan de leraar meer eisen stellen. Tijdgebrek kan hierbij een knelpunt zijn. Een goede planning is noodzakelijk.

Algemeen

Let zelf goed op de tijdsoriëntaties. Memo werkt vraaggericht en de tijd-balk staat niet meer centraal. Ook zullen de leerlingen het begrippenkader moeten bijhouden en soms aanvullen.

De leertekst wordt goed verwerkt in de toetsen. De kans bestaat dat de leerling het vak als een (vraagjes)leer-vak gaat zien. De activerende didactiek raakt dan op de achtergrond.

Het examen en het eigen PTA

De spreiding van onderwerpen over

twee leerjaren moet goed opgebouwd worden vanuit de werkboek-katernen en het register dat men aan het eind van het boek aantreft. De docentenhandleiding en de MeMo-site doen de rest. Alleen op deze wijze voldoen examenonderwerpen (2003) als 'Nederland en Indonesië' en 'Sociale zekerheid en Verzorgingsstaat' aan de gestelde eisen. Het gevaar dreigt dat de docent de leerling aan zijn lot overlaat door alleen maar te coachen bij het maken van de opdrachten, te toetsen en na te kijken.

De actieve leerling blijft een actieve docent nodig houden. Activerend werken leidt niet zonder meer tot historisch vaardig leren. De docent zal de leerling goed moeten blijven volgen in zijn leerproces.

De verschillende leerwegen (BGKT)

Het handboek is vrij dik omdat de uitgever besloten heeft één boek voor alle leerwegen op de markt te brengen. De beroepsgerichte leerling zal de leerteksten als 'stampwerk' gaan beschouwen. De inhoud is voor dit niveau zo ingedikt, dat hij niet altijd duidelijk is, verwordt tot kreten, gedachte-sprongen maakt of te kort door de bocht is. Daarnaast staan er moeilijke woorden/zinnen in. De gestelde hoofdvraag is dan totaal niet meer in beeld.

Indruk

MeMo is een zeer activerende methode. Een goed studierooster is niet voldoende om de gestelde doelen te halen. De docent moet zorgen dat alle randvoorwaarden optimaal zijn. Vooral de beschikbaarheid van computers en een goede afstemming binnen de eigen sector is een noodzaak. Indien de rust aanwezig is om te werken, is de methode zeer uitdagend en afwisselend. Met name het zablok kan leerlingen interesse bijbrengen voor het vak. De toetsen zijn leuk, snel na te kijken, maar niet diepgaand.

Doordat het examendossier in twee jaren wordt opgebouwd kan de leerling ontsporen en het overzicht verliezen. Gelukkig kan hij in het examenjaar wel terugvallen op de ingevulde en nagekeken werkboeken. Samen met de mogelijkheden die de website en cd-rom bieden heeft de leerling voldoende informatie om zich voor te bereiden op het examen.

SPOREN

Sporen Stip Geschiedenis
 Uitgever: Wolters Noordhoff,
 Groningen.
 Auteurs: Tom van der Geugten
 (tevens redacteur), Jikkemien
 Kuypers en Suzanne Ruitenbergh.

De methode bestaat uit:
 Informatieboek 3/4 vmbo mavo.
 Aparte werkboeken voor
 mavo/kgt en basis.
 Uitwerkingen voor mavo/kgt en
 basis.
 Docentenboek 3/4 vmbo mavo
 en de website
www.sporen.nl

In het docentenboek en op de
 website vind je ook toets-
 materiaal.

Inhoud

Het handboek wordt bij *Sporen*
 informatieboek genoemd. Het boek
 levert dan ook uitsluitend tekst en
 illustraties, die met behulp van het
 werkboek moeten gaan 'leven'. Daar-
 naast is er vakspecifieke informatie te
 vinden (bijvoorbeeld de examenei-
 sen) waarop een leerling steeds kan
 terugvallen.
 Kerndeel 3 - goed verantwoord en
 voorzien van extra bronmateriaal in
 het docentenboek. De schrijvers
 hechten veel waarde aan het verza-

melen van historische informatie (his-
 torisch overzicht) en het stellen van
 verschillende soorten vragen, gekop-
 peld aan beeldvorming/standplaats-
 gebondenheid.

Kerndeel 4 - goed verantwoord in
 het docentenboek, aansluitend bij de
 eindtermen. Belangrijk om de verant-
 woording in de docentenhandleiding
 te gebruiken bij het selecteren van de
 opdrachten.

Kerndeel 7 - goed verantwoord en
 aansluitend bij de eindtermen. Echter
 hier is een goed gebruik van het
 werkboek essentieel. Zeker als men
 opdrachten wil/moet selecteren, is
 het verstandig het overzicht van de
 verwerking van de exameneenheden
 erbij te leggen.

Verrijkingsdeel 1 - redelijk aansluitend
 bij de gestelde eisen; een docent
 moet hier wel – gezien de examenei-
 sen – de vinger aan de pols houden.
 Verrijkingsdeel 4 - voldoende aan-
 sluitend.

Structuur / opzet

De zes vastgestelde onderwerpen
 worden in het gemeenschappelijke
 informatieboek behandeld in zes
 domeinen. De domeinen zijn steeds
 opgebouwd uit drie hoofdstukken,
 waarin de gestelde hoofdvraag aan
 de hand van een gegeven historisch
 overzicht (tijdlijn) uitgewerkt wordt
 aan de hand van vijf deelvragen
 (tevens paragrafen).

De leerling start steeds vanuit het
 werkboek (KGT-editie of basis- BLW-
 editie). In het informatieboek wordt
 voor alle leerwegen de leerstof op
 dezelfde wijze, compact aange-
 boden.

De samenvatting, het overzicht van
 begrippen en het overzicht van histo-
 rische vaardigheden geven de leer-
 ling houvast voor wat hij moet ken-
 nen en kunnen. Via een extra oefe-
 ning en een voorbeeld van een prak-
 tische opdracht kan de leerling histo-
 rische onderzoeksvaardigheden
 toetsen.

De koppeling naar de eigen bele-
 vingswereld wordt gemaakt in het
 onderdeel 'leren en werken'.

Het leerproces wordt volledig
 gestuurd door het werkboek. Het
 KGT-deel zet de leerling met onge-
 veer 40 bladzijden opdrachten aan
 het werk. Het basis(BLW)-deel doet
 dit met rond de 30 bladzijden.
 De wisselwerking informatie-/ werk-
 boek wordt in het werkboek in dui-
 delijke kaders aangegeven.
 De BLW-opdrachten zijn minder
 compact dan voor die KGT. De
 studieplanner geeft meer sturing.

In het informatieboek krijgen de leer-
 lingen aan de start van elk onder-
 werp een overzicht van de belang-
 rijke begrippen en deelvragen.
 Daarbij spelen afbeeldingen en bron-

nen een belangrijke rol. Elke module kent zijn eigen werkboek. Tevens wordt elke module afgesloten met samenvattingen en begrippen. Die samenvattingen zijn heel summier als het gaat om de terugkoppeling naar de hoofdvraag. De leerstof is niet met een leerwegencodering aangegeven.

Het informatieboek besteedt, na de bespreking van de zes domeinen, aandacht aan de vakspecifieke eisen. Ingegaan wordt op het historische kader (middels een historisch overzicht); op het verzamelen, ordenen en interpreteren; op beeldvorming door middel van historisch materiaal en op de bijbehorende computervaardigheden. Aan het einde zijn een overzicht van begrippen en de eindtermen opgenomen. Het boek sluit af met een register en bronvermelding.

Alleen in het eindtermenoverzicht wordt een onderscheid gemaakt tussen de leerwegen (BLW / KGT).

Werkwijze

Het werkboek geeft de sturing. Zelfcorrectie door leerlingen is mogelijk met behulp van de uitwerkingsboeken. De opdrachten worden steeds opgezet vanuit het informatieboek. Door het maken van de opdrachten verzamelen de leerlingen steeds meer kennis en historische vaardigheden. De wisselwerking informatieboek/werkboek is steeds in kaders aangegeven. De specifieke vaardighedenopdrachten en ICT-opdrachten zijn per paragraaf duidelijk aangegeven met de codes HO (historisch overzicht); V (vaardigheden) en ICT (computervaardigheden).

De website geeft de mogelijkheid het bronnenmateriaal verder uit te diepen.

Per samenvatting wordt in het werkboek een test aangeboden waardoor kennis en vaardigheden nog eens gecheckt kunnen worden. Zo kan een leerling zelf zien of hij/zij de exameneisen voldoende beheerst. Extra oefening is er alleen bij een onvoldoende voor de historische vaardigheden.

De differentiatie naar tempo en interesse kan aangebracht worden via de 'extra stof'. De studieplanner (in het basiswerkboek duidelijk aangegeven) moet echter wel ingevuld zijn.

Door een goede tijdsplanning moet de leerling elk domein kunnen afsluiten met een onderzoek. Daarna wordt de leerling uitgedaagd de transfer te maken richting de vervolgstudie (oriëntatieopdrachten) en kan een examentest afgelegd worden.

Het C-gedeelte van het docentenboek geeft mogelijkheden om op de verschillende niveaus schoolexamens samen te stellen. Je kunt daarvoor de website voor docenten gebruiken. Maar je moet je hiervoor wel eerst aanmelden.

Teksten en bronnen

Sporen kiest voor een compacte aanpak in het informatieboek. Het zwart/wit uitgevoerde werkboek geeft daarentegen een uitgebreide mogelijkheid tot verdieping. Daar vindt men ook de meeste (tekst)-bronnen en politieke prenten. Het informatieboek zorgt voor het historisch overzicht. Via het aangeboden beeldmateriaal kan de leerling zich de compacte tekst meer eigen maken. De gestelde (deel)vragen worden steeds in een apart gekleurd kader kort beantwoord. Er wordt dan geen onderscheid gemaakt in niveaus.

Opdrachten

De opdrachten in het werkboek zijn individueel te maken. Alle opdrachten verwijzen naar de tekst en/of de afbeeldingen die in het informatieboek staan. Door het maken van de opdrachten vindt er een stuk verdieping plaats. Met het docentenboek in de hand, kan de docent verzekerd zijn dat de eindtermen worden gehaald.

Omdat *Sporen* kiest voor een individuele aanpak, zal de docent zelf de groepsopdrachten moeten bedenken. Het werkboek en de website maakt dit mogelijk. De creativiteit ligt dan wel bij de docent.

Het in samenhang toepassen van vaardigheden uit het kerndeel (V8) blijft een zorgenkindje: door de gigantische hoeveelheid aangeboden opdrachten zal de docent steeds moeten selecteren. Het PTA model dat via de website is te verkrijgen, gaat uit van een ideale situatie. De tijdsinvulling is krap. Erg mooi is de Sporen-site, waardoor

de verschillende computer- en historische vaardigheden geoefend kunnen worden. De docent zal daarbij echter wel alert moeten zijn op de uitwerking, interpretatie en bespreking van de resultaten. Ook hier wordt er geen echt onderscheid gemaakt tussen BLW en KGT leerlingen.

Ondanks het feit dat het basiswerkboek ruimer en vriendelijker oogt, kan het de indruk niet wegnemen dat het KGT-werkboek het uitgangspunt is geweest voor het ontwerpen van de opdrachten. De individuele sturing die de methode mogelijk wil maken, kan daardoor behoorlijk in de knel komen.

Differentiatie

De docent moet zelf zorgen voor een vorm van differentiatie. De aanpak van *Sporen* is steeds dezelfde: informatieboek – open vragen en onderzoekopdrachten – begrips- en vaardigheidstraining – een meerkeuzevragentest (A = kennis; B = vaardigheden) – een extra verdiepingsoefening met open vragen en vragen over de extra stof. Wil men dit allemaal volgen dan zal alleen een snelle, individueel werkende leerling uitkomen bij die extra stof. Toch geeft deze laatste oefening ruimte voor groepswork en groepsdiscussies.

De opgenomen vragen en opdrachten geven een mooi overzicht van de verschillende soorten vragen die men in het geschiedenisonderwijs kan stellen. Er is echter weinig rekening gehouden met niveaudifferentiatie.

ICT aanbod

Geen cd-rom, wel een eigen website. Een fraaie mogelijkheid om ICT-vaardigheden te koppelen aan het geschiedenisonderwijs. De website geeft opdrachten voor de leerling en extra mogelijkheden voor de docent. Naast de ICT-opdrachten in het werkboek, is er ook aandacht voor interessante sites voor de geïnteresseerde zoekende leerling (algemene sites en toegespitst op bavo, vmbo en tweede fase leerlingen) en een stuk educatieve ontspanning.

Gezien het geleverde PTA model, zullen leerling en docent waarschijnlijk niet verder komen dan de in het werkboek opgenomen ICT-opdrachten. Via deze geïnstrueerde opdrach-

ten maken de leerling uiteindelijk een documentatiemap, die alleen in overleg met de systeembeheerder op school bewaard kan blijven. Er wordt nogal wat schijfruimte gevraagd.

Zelfcontrole van kennis en vaardigheden vindt men niet echt terug op de website. Daarvoor moet men weer bij het werkboek zijn.

Toetsen

De testtoetsen zijn voorspelbaar en niet diepgravend. De kennis- en vaardigheidsoopdrachten zijn vooral opgezet vanuit juist/onjuist-vragen. Snel te maken, snel zelf te corrigeren, maar niet snel te gebruiken om na te gaan wat je nu echt weet en kunt. De examentest is opgebouwd uit verschillende vraagtypen en traint de leerlingen voor het cse. Ook deze vragen zijn snel te maken en te corrigeren. Wel bieden ze meer mogelijkheden tot een analyse van wat je weet en aan vaardigheden bezit.

Een leerling zal zich echter wel vaak afvragen waarom hij zoveel opdrachten heeft moeten maken om deze vragen te kunnen beantwoorden. De vraag blijft relevant of een leerling 'historisch vaardig' wordt.

Bijzonderheden in het licht van de exameneisen

De kerndelen

K3/ K4/ K7: de leraar moet de accenten leggen. Ondanks het zelfsturende werkboek, kan een aantal zaken door tijdgebrek in de knel raken. Te denken valt vooral aan K3.5 (resultaten van een leeractiviteit overdragen). Om te bereiken dat de leerling overzicht houdt zal de leraar steeds de hoofdvraag opnieuw moeten stellen, plaatsen in de historische context en spiegelen aan het examenprogramma. Het informatieboek geeft daarvoor mogelijkheden. Het vergt wel enige creativiteit van de docent.

Verrijksstof

V1/ V4 : een goede planning is noodzakelijk. Ondanks het feit dat het informatieboek per domein steeds in het derde hoofdstuk uitvoerig ingaat op de geformuleerde eisen, kost dit vrij veel tijd in de nabespreking. Het zelfsturende aspect dat de methode voorstaat werkt hier minder.

Algemeen

Blijf letten op de tijdsoriëntaties en het begrippenkader. *Sporen* probeert het historisch overzicht helder te houden (tijdsoverzichten) en de onderzoeksvaardigheden te begeleiden, de vraag blijft echter of een vmbo-leerling hiertoe in staat is. Dit is een methode waar bij je het gevoel bij hebt dat eerst is ingezet op het hoogste niveau. Daarbij zijn twee werkboeken gemaakt op een BLW- en KGT-niveau. Maar wat is eigenlijk het echte onderscheid?

Het examen en het eigen PTA

De spreiding van onderwerpen over twee leerjaren moet goed opgebouwd worden in een eigen PTA. Het voorgestelde PTA zal aangepast moeten worden aan de eigen schoolsituatie. Let daarbij vooral op de tijd die men kan en wil inruimen voor de ICT-opdrachten. Deze opdrachten zijn het visitekaartje van deze methode.

Rekening houdend met het bovenstaande, zijn de examenonderwerpen van 2003 'Nederland en Indonesië' en de 'Sociale zekerheid en Verzorgingsstaat' goed voor te bereiden. De andere domeinen moeten door de docent nog eens bekeken worden op hetgeen echt gedaan moet worden. Als je alle opdrachten uit het werkboek wilt laten maken, dan kom je in de knel. Of het programma van klas 3 of het programma van klas 4 wordt overladen! Het gevaar dreigt dat de docent de leerling aan zijn lot overlaat door alleen maar te coachen bij de opdrachten, te toetsen en na te kijken.

De verschillende leerwegen

Het informatieboek is compact en algemeen. Daardoor krijgt de vmbo-leerling er ongetwijfeld problemen mee. De omschrijving VMBO/MAVO-editie zegt al voldoende. Het onderscheid moet dus komen van de werkboeken. Of dit bereikt is, kan alleen beoordeeld worden als de leerlingen een paar jaar met deze methode gewerkt hebben.

De werkboeken zijn dik. Dat oogt in eerste instantie niet uitnodigend. Toch, al werkende, zal de leerling voldoende uitgedaagd worden om het vak geschiedenis leuk te vinden. Het hangt echter wel af van de

manier waarop de docent het brengt (didactisch /selecterend) en hoe hij toetst.

Indruk

Sporen is een zeer activerende methode, die goed te gebruiken is naast de overige mens- en maatschappijmethoden van Wolters Noordhoff, *Terra*, *Impuls* en *Pincode*. De STIP-methoden zijn opgezet volgens dezelfde structuur, met geïntegreerde internetopdrachten, hetzelfde stappenplan voor onderzoek en aandacht voor oriëntatie op leren en werken.

De korte inroteksten geven een hoofdvraag, die vaak niet als zodanig beantwoord wordt. Ook de gekaderde antwoorden op de deelvragen corresponderen niet altijd. De verwijzingen in het werkboek zijn duidelijk, maar vragen wel veel van de leerlingen: geblader, weinig tijd voor echt overleg en nabespreking. Als je een voorstander bent van een activerende didactiek waarbij het samenwerkend leren centraal staat, dan is deze methode minder geschikt. De docent die meer voelt voor een individuele aanpak, waarbij af en toe tijd ingeruimd wordt voor groepsprocessen, heeft aan *Sporen* een prima methode.

Duidelijk is dat men binnen schoolverband moet overwegen in hoeverre de STIP-methoden naast elkaar worden ingevoerd. De leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg zullen hier veel problemen mee kunnen krijgen. Voor de leerlingen in de theoretische leerweg kan het echter heel goed werken. De docent moet dan wel uitdagend met de methode blijven omgaan. Door eenzelfde aanpak, kan de methode ook aversie oproepen.

De docent moet zorgen dat alle randvoorwaarden optimaal zijn. Vooral de beschikbaarheid van computers en een goede afstemming binnen de eigen sector is een noodzaak. Doordat het examendossier in twee jaren wordt opgebouwd kan de leerling ontsporen en het overzicht verliezen.